

REBECCA'S HOOP

Hanna Caspian

Rebecca's hoop

Het landgoed 2

Rebecca's hoop is deel 2 van de serie Het landgoed

Oorspronkelijke titel *Gut Greifenau – Nachtfeuer*. Knaur Verlag, imprint van
Droemer Knaur GmbH & Co. KG, München

© 2018 Aufbau Verlage GmbH & Co / Rebekka Knoll

© 2023 Nederlandse vertaling Nuanxed.com / Uitgeverij Oceaan

Alle rechten voorbehouden

Omslagontwerp bij Barbara

Omslagbeeld © Drunaa / Trevillion Images

Foto auteur © Traumstoff

NUR 302

ISBN 978 90 468 3086 4

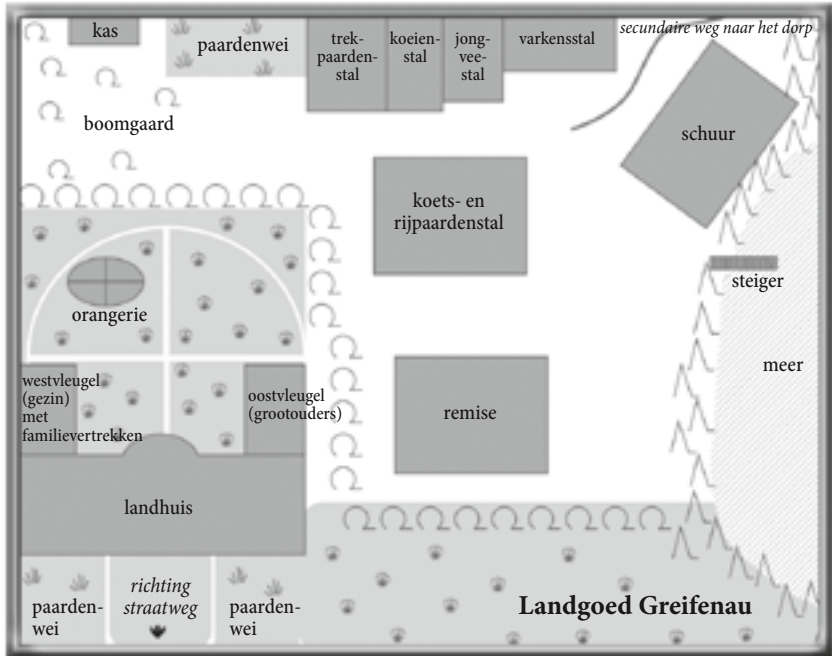
www.oceanboeken.nl

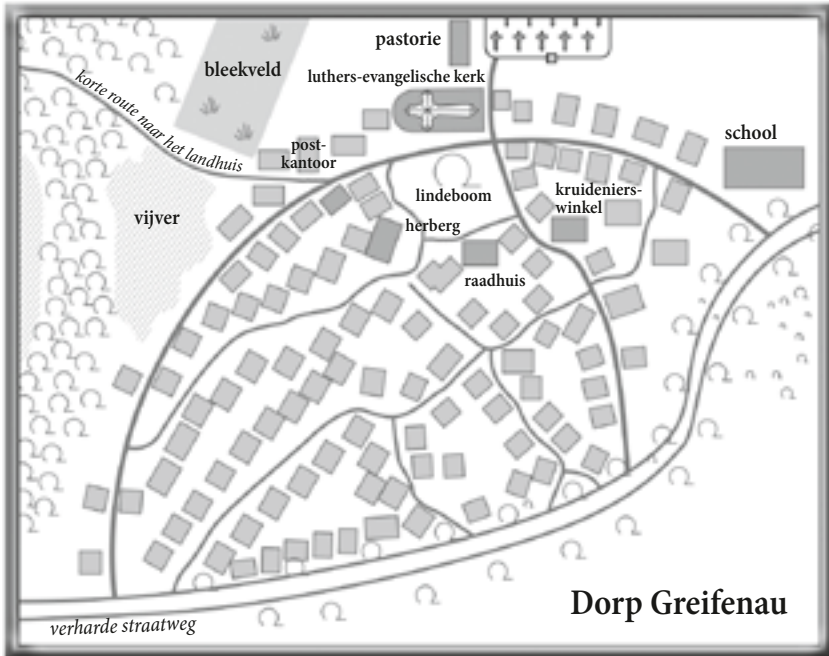

Voor Lena en Niklas,
voor Marcel, Eva en Lio
voor Thore en Yorick –
Ik hoop innig dat jullie generaties
nooit zo'n oorlog hoeven mee te maken.

Lijst van personages

Gezin

Adolphis von Auwitz-Aarhayn – landgraaf van Landgoed Greifenau
Feodora, geboren Gregorius – echtgenote van Adolphis
Konstantin – oudste zoon
Anastasia – oudste dochter, na haar huwelijk: gravin Von Sawatzki
Nikolaus – middelste zoon
Alexander – jongste zoon
Katharina – jongste dochter

Bedienden

Albert Sonntag – chauffeur en koetsier
Theodor Caspers – personeelshoofd en butler
Ottilie Schott – mamsell en kamenier (een mamsell – verbastering van het Franse woord ‘mademoiselle’ – was destijds bij Duitse mensen van stand een ongetrouwde vrouw die de scepter zwaaide over de huishouding en het vrouwelijke deel van het huispersoneel)
Irmgard Hindemith – kokkin
Bertha Polzin – keukenmeid
Wiebke Plümecke – kamermeisje
Clara Fiedel – kamermeisje
Hedwig Hauser – dienstmeid
Kilian Hübner – huisknecht
Johann Waldner – stalmeester/hoofdknecht
Eugen Lignau – stalknecht
Karl Matthis – inwonende huisleerkracht
Tomasz Ceynowa – Poolse landbouwmachinebestuurder
Ida Plümecke – kamermeisje (Wiebkes zus)
Paul Plümecke – smid (Wiebkes broer)

Overige personages

Egidius Wittekind – evangelisch-lutherse dominee

Paula Ackermann – nicht van Egidius Wittekind

Rebecca Kurscheidt – dorpsonderwijzer

Julius Urban – zoon van rijke industrieel

Eleonora Urban – Julius' moeder

Ludwig von Preußen – neef van keizer Wilhelm

Amalie Sieglinde von Preußen – schoonzus van de keizer

Sigismund von Preußen – jongere broer van de keizer

Raimund Thalmann – rentmeester van het landgoed

Therese Hindemith – zus van Irmgard Hindemith

Annabella Kassini – Adolphis' voormalige minnares

César Chantelois – privéleraar Frans in Sint-Petersburg

1

21 augustus 1914, Greifenau, Achter-Pommeren, landgoed van de grafelijke familie Von Auwitz-Aarhayn zu Greifenau

De wereld hield even zijn adem in – de zon verdween en het werd donker en kouder. Zelfs de vogels die zojuist nog opgewonden hadden gekwetterd, hielden verbouwereerd hun snavel. Een onheilspellende stilte overviel de natuur en iedereen staarde gefascineerd omhoog. Het indrukwekkende schouwspel maakte mensen nerveus. Alsof dit de laatste kans was hun levens te overdenken.

Irmgard Hindemith was niet de enige die een kruisje sloeg. En Wiebke en mamsell Schott prevelden een stil gebed. Knecht Kilian vernauwde zijn ogen tot spleetjes. Of er rook van zijn sigaret in zijn ogen was gekomen of dat hij bang was verblind te worden door een plots weer tevoorschijn komende zon, was niet duidelijk. De heer Caspers stond schouder aan schouder met Albert Sonntag achter Katharina en de anderen. Karl Matthis kwam naar buiten gesneld. Hij was waarschijnlijk in de lesruimte bezig geweest.

De rest van het grafelijke gezin zelf was nu ook naar buiten gekomen en stond verderop, op het gazon. Tyras en Cyrus, de Duitse doggen van Katharina's overleden grootvader, gingen eerst als een dolle tekeer, om ten slotte zacht jankend en met de staart tussen de benen af te druipen naar binnen toe.

De gravin had vooraf donker glas aan haar gezinnetje uitgedeeld. Maar zelfs door donker glas was het kleine randje zon nog erg fel. Ze had haar dochter evenwel nadrukkelijk verboden rechtstreeks in de zon te kijken.

Katharina tuurde daarom braaf door haar zwartgeblakerde stukje glas. Het was een onwerkelijk gevoel om hier midden op de dag te staan en de omgeving beklemmend stil en duister te zien worden. Ze vond het geweldig. De zon was bijna helemaal verdwenen. Een gedeeltelijke zonsverduistering, had Konstantin hun vanmorgen uitgelegd. Ze rilde. Was

het van de kou of was het uit vrees dat de zon definitief verdwenen was? Toen de verduistering over haar hoogtepunt heen was en het geleidelijk weer lichter werd, leek iedereen opgelucht adem te halen.

‘Een teken aan de wand,’ hoorde Katharina de kokkin mompelen. De vrouw bracht onder woorden wat iedereen dacht.

‘Dat was het, dames en heren.’ De graaf klapte in zijn handen bij die woorden, ten teken dat het personeel weer aan het werk kon gaan. Alsof ze uit een hypnose ontwaakten, zette iedereen zich traag in beweging.

Konstantin wreef in zijn ogen en keek bozig voor zich uit. Hij was al weken uit zijn humeur. Alexander steunde op zijn stok. Hij gebruikte die al bijna een jaar. Dat was niets om vrolijk van te worden.

De gravin pakte haar parasol en begon meteen te foeteren toen ze struikelde. Blijkbaar had ze haar eigen advies niet opgevolgd, want ze wankelde half verblind over het gazon. ‘O, mijn ogen!’

De graaf pakte haar bij de hand. ‘Zal ik je naar binnen leiden?’

‘Nee, ik wil naar de orangerie. De fontein wordt vandaag bezorgd. Ik wil voor het middageten nog even kijken of het ding eindelijk aangekomen is.’

Hij liet haar los en ze struikelde opnieuw. De graaf nam haar opnieuw bij de hand en leidde zijn vrouw naar een bankje.

‘Wacht een paar minuten. Dan gaat het wel weer.’ Met zijn blik zocht hij Katharina. ‘Kind, blijf jij bij je moeder.’ Toen volgde hij de anderen naar binnen. De overige bedienden gingen hun eigen weg.

Besluiteloos bleef Katharina bij haar moeder staan. De kokkin had waarschijnlijk gelijk gehad met haar voorgevoel. Aan de ontbijttafel vanmorgen hadden haar vader en Konstantin opgewonden tegen elkaar zitten fluisteren. Eergisteren waren Russische troepen bij Gumbinnen Duits grondgebied binnengevallen. Sindsdien waren grote delen van Oost-Pruisen in Russische handen. De eerste grote slag was niet bijzonder goed verlopen voor de keizerlijke troepen. Sinds de oorlog drie weken geleden begon, was het de eerste keer geweest dat Katharina iets anders te horen had gekregen dan het gebruikelijke gebrul en gejubel. Oost-Pruisen; dat betekende dat Anastasia en haar landgoed mogelijk de pineut waren. En Nikolaus zat aan het zich terugtrekkende front in Oost-Pruisen, bij legereenheid acht. Het hele gezin wachtte met angst en beven op een telegram van een van beiden – liefst van allebei.

Tuinmeester Jakob Bankow verscheen in de doorgang in de haag. Katharina vroeg zich af of hij tijd had gehad naar de zonsverduistering te kijken. Hij stond op het punt om naar huis te gaan toen hij haar moeder zag zitten. Hij bedacht zich geen moment en kwam naar ze toe.

‘Mevrouw de gravin, ik ben bang dat ik slecht nieuws heb.’

Feodora stak afwerend haar hand op alsof ze nog steeds verblind was, wat nauwelijks het geval kon zijn. Overdreven met haar ogen knipperend keek ze naar hem op.

Hij dacht kennelijk even dat ze iets ging zeggen. Maar toen er niets kwam, zei hij: ‘Ik kom net uit Stargard. Er arriveert waarschijnlijk geen trein vandaag, tenminste niet die met de fontein.’

Katharina’s moeder stooft verontwaardigd op. ‘Waarom niet?’

‘Ze hebben het treinschema omgegooid. Op dit moment worden de meeste treinen ingezet om vluchtende mensen uit het Oost-Pruisische grensgebied te halen. Er rijden praktisch alleen nog treinen van oost naar west. En als ze uit Berlijn komen, stoppen ze maar kort en ze brengen geen goederen voor burgerdoeleinden met zich mee.’ Hij zei dit zo beteuterd alsof het allemaal zijn schuld was.

‘Maar hoe moet het dan met mijn orangerie?’

Haar moeders stem had schel geklonken. Alsof dat de échte ramp was. En dat was het in haar ogen natuurlijk ook. Het zomerfeest zou over minder dan een week plaatsvinden. Drie leden van de keizerlijke familie Hohenzollern zouden de gelegenheid met hun aanwezigheid opluisteren.

Voor de bedienden was de zonsverduistering dan ook een welkome onderbreking van het werk geweest. Ze waren al wekenlang onophoudelijk aan het poetsen en schrobben. Geen hoekje van het kasteel was ongemoeid gelaten. Katharina’s ouders wilden een onberispelijke indruk maken. Maar met het slechte nieuws van het oostfront in de krant van vanmorgen was de nervositeit zo mogelijk nog verdubbeld. Katharina kon dat aan alles en iedereen zien. Die fontein was overigens nieuw voor haar.

‘Dat kán toch niet.’

‘Ik vrees van wel, mevrouw de gravin.’

Mevrouw de gravin stampvoette geërgerd. ‘Moet ik het feest soms vieren in een onaffe orangerie?’

‘We kunnen het gat op de plek waar de fontein zou komen te staan, met platen bedekken.’

Toen ze hem een boze blik toewierp, voegde hij er snel aan toe: 'Natuurlijk hebben we nog twee dagen. Misschien komt de fontein toch nog op tijd.'

De gravin ging onverstoorbaar door met mopperen, maar zelfs zij zou toch moeten inzien dat de oorlog nu even de grootste zorg was. 'Nou, goed dan. Laten we wachten tot overmorgen en dan het gat afdekken. Als de keizerlijke familie hier is, wil ik dat alles er perfect uitziet.' Ze wierp Katharina een waarschuwend blik toe, die zoveel zeggen wilde als: dat geldt ook voor jou, jongedame!

'Laten we naar binnen gaan. Het is tijd om te eten.' De gravin wendde zich weer tot de tuinman. 'U kan de nieuwe vlaggen in ieder geval al wel uithangen. Heeft u ze allemaal?'

'Jazeker: de keizerlijke Duitse, de Pruisische en de Pommerse vlaggen. Ze zijn gisteren aangekomen.'

'Dat is dan tenminste íets.' Ze liep een paar meter en stopte toen weer. 'Katka!' Ze verloor haar dochter alleen uit het oog als Katharina op haar kamer was.

Maar toen de gravin zich opnieuw naar het kasteel wilde wenden, trok iets anders haar aandacht. 'Wie zijn dát nou?'

Jakob Bankow volgde haar blik naar de straat. 'Dat zouden de eerste vluchtelingen uit Oost-Pruisen kunnen zijn. Ik passeerde vanochtend al een stuk of wat kleine groepjes onderweg hiernaartoe.'

'Wat moeten ze hier? Ze willen toch niet... Stuur u ze weg, ik wil ze hier niet!'

Maar op hetzelfde moment kwam Caspers al naar buiten en liep de nieuwkomers met gespreide armen tegemoet, alsof hij dacht dat hij ze zo kon tegenhouden. Hij was duidelijk van plan om niemand op het landgoed toe te laten.

'Goed, dat met de vlaggen is dan afgesproken,' zette gravin Feodora een punt achter het werkoverleg. Ze wendde zich tot Katharina. 'Waar heb je toch je parasol?'

Katharina had helemaal geen parasol mee naar buiten genomen. 'Ik... eh-'

'Gottegot, je deugt ook nergens voor. Wil je jezelf straks presenteren aan prins Ludwig von Preußen... zo bruin als een landarbeider?' Ze duwde haar dochter haar eigen parasol in de hand.

'Een meisje moet een sneeuw witte huid hebben, een egale teint, mooie gelaatstreken en delicate handjes. Daarom moet je je huid te allen tijde

beschermen. Ik wil je niet meer buiten zien zonder parasol en handschoenen. Goed begrepen? Of dacht je misschien dat een lid van de familie Hohenzollern alleen geïnteresseerd is in jouw afkomst?’

‘Nee, mama. Goed, mama.’ Katharina nam zich voor de volgende dag extra vroeg op te staan. De zon scheen alleen ’s morgens in haar kamer, en ze kreeg voor het feest vast niet nog een gelegenheid voor een flink zonnebad.

21 augustus 1914

Afgelopen zaterdag waren veel dienstplichtigen en reservisten opgeroepen. Konstantin had de brief op dinsdag al in de bus gekregen. Hij was waarschijnlijk een van de eersten. Ze lieten er echt geen gras over groeien. Toch was de oproep geen verrassing. Op een vreemde manier was hij ook blij dat hij hem had ontvangen, want het zou zeker helpen om Rebecca milder te stemmen.

Hij was direct na het middageten de deur uit gegaan. Hij hoefde zijn ware identiteit niet langer voor haar te verbergen. Trouwens, Rebecca kon sowieso niet in verlegenheid worden gebracht door zijn bezoek op klare lichte dag. Niemand zou daar iets ongepast in zien – iemand van de grafelijke familie die de dorpsonderwijzeres wenste te spreken. Nou en? Er waren altijd belangrijke zaken te bespreken! Toch maakte hij een flinke omweg naar de dorpschool, zodat men niet onmiddellijk zag wat zijn doel was. *Want ik hoefde dat natuurlijk ook niet op het spek te binden!* Bovendien wilde hij een moment voor zichzelf, even alleen zijn met zijn gedachten.

Hooi droogde in grote hopen op de gemaaide velden. De gerst was al binnen. De dorpingen dreven hun ganzen over de stoppelvelden, zodat die zich... onlangs konden vreten aan de granen die her en der verspreid lagen. Het koren deinde met trotse pracht op een lichte wind en leek wel een golfslag op een goudgele zee. Op de suikerbietenvelden werd nog een laatste keer onkruid gewied. Vorige week waren de eerste aardappels al geoogst. De distilleerderij, waarin een deel van de gerst werd verwerkt tot bier en een deel van de aardappels tot schnaps, gaf al veelbelovende aroma's af.

De oogst was in volle gang. De werkdagen van de pachters waren nooit langer dan in de zomer. Dit was de mooiste tijd van het jaar, vond Konstantin. De beloning voor al hun gezwoeg en harde werken.

Het deed hem fysiek pijn om juist nu afscheid te moeten nemen van het landgoed. *Wat als ik het nooit meer weerzie? Wat als ik aan het front sneuvel en in vreemde grond begraven word?* Hij slikte moeilijk. Anderzijds zou er tenminste een einde komen aan zijn grootste verdriet.

Voor het schoolgebouwtje steeg hij af en sloeg de teugels van zijn paard om een tak. Het grote lokaal waar de eerste tot en met de achtste klas allemaal samen les kregen, was al leeg. De les van vandaag was uit. Daarom liep hij om het gebouw heen naar het huisje aan de achterkant en gluurde door het venster. Er was niemand te zien in de keuken annex woonkamer, waar ook haar schrijftafel stond. Rebecca's slaapkamer was erboven. Hopelijk was ze daar. Hij klopte aan.

Het bleef even stil, maar toen ging de deur open en de trap naar boven werd zichtbaar. Hij had haar niet meer zien lachen sinds ze Ahlbeck verlieten. In die badplaats aan de Oostzee hadden ze hun laatste mooie dagen samen doorgebracht. Wat verlangde hij terug naar die tijd, naar die plek. *Daar weer samen te zijn met haar... in dat eenvoudige pensionnetje waar we voor de eerste keer de liefde bedreven!*

Ze hield een paar boeken in haar armen toen ze de trap afkwam. Ze legde ze neer naast een andere stapel boeken en kwam naar de deur. Toen ze hem aankeek, ontdekte hij niet dezelfde nostalgie in haar blik die hij voelde, alleen nauwelijks verholen afkeer.

‘Mijnheer de graaf, goedemiddag.’

Ze maakt tenminste geen diepe buiging meer – dat is al wat! Konstantin haalde diep adem. Er was niets verzoenends in haar uitdrukking. Zwijgend hield hij haar de brief voor.

Ze keek ernaar en toen weer naar hem. ‘Ik mag hopelijk aannemen dat dit iets is wat mij aangaat in mijn hoedanigheid van dorpsonderwijzeres?’

‘Lees het gewoon! Alsjeblieft?’ *Waarom doet ze nou zo moeilijk?* Ach, hij wist natuurlijk heel goed waarom. Hij had haar voor de gek gehouden, een heel jaar lang. Hij had gedaan alsof hij iemand anders was, haar voorgelogen om maar dicht bij haar te kunnen zijn.

Ze griste de brief uit zijn hand. Ze fronste even haar wenkbrauwen, las, was klaar met lezen, maar bleef toch op het papier staren. Alsof ze even moest zoeken naar de juiste woorden, naar een reactie die een dorpsonderwijskracht zou betamen. Haar ademhaling ging sneller.

Een seconde lang koesterde Konstantin de hoop dat ze hem nu zou vergeven. Maar het was tevergeefs.

Ze gaf hem de brief terug. ‘Ik neem aan dat u nu afscheid komt nemen. Nou, dan wens ik u... een behouden terugkeer.’ Ze stak haar kin hooghartig naar voren. *Meer had ik misschien niet mogen verwachten.*

‘Net zoals ik die álle soldaten wens die nu naar het front moeten,’ voegde ze er snel aan toe, om aan te geven dat hij zich niets in zijn hoofd moest halen.

Hoeveel moeite moest ze daarvoor doen, om zo afstandelijk te blijven? Het was kennelijk haar manier om hun zo abrupt afgebroken relatie te verwerken. Konstantin had Rebecca leren kennen als een warme en spontane vrouw, die vaker dan goed voor haar was, haar hart op de tong droeg. En nu was ze ijskoud en harteloos. Alsof hij niet heel goed wist hoe het diep vanbinnen bij haar borrelde en kookte.

‘Laat je me echt zó de oorlog in gaan?’

Ze keek hem bezorgd aan. Opnieuw vatte zijn hoop even vlam dat ze eindelijk de hand over haar hart zou strijken.

Maar toen zei ze: ‘Jullie zijn allemaal zo strijdlustig en scheppen nog altijd op over de overwinningen op Frankrijk en Denemarken. Denken jullie nou echt dat deze oorlog ook wel even in een handomdraai te winnen valt?’

‘Ik zat hier toch ook niet op te wachten? Ik zou me nooit vrijwillig hebben aangemeld.’ Natuurlijk was het zijn vaderlandse plicht om gehoor te geven aan de oproep. Maar in zijn hart dacht hij er heel anders over. Vooral in deze moeilijke tijden wilde hij het landgoed niet aan de zorg van zijn vader alleen overlaten. ‘Je weet donders goed dat ik deze oorlog nooit ofte nimmer heb gewild.’

‘Alsof ik de Keizer zelf hoor praten... Opeens kent hij geen partijen of coalities meer. Plotseling zijn alle Duitsers broeders. Hij kan al net zo goed liegen als jij. Alsof hij de sociaaldemocraten niet tot aan de deuren van de hel zou hebben achtervolgd. En van de ene dag op de andere zouden dat in zijn ogen opeens geen onpatriottische schuinsmarcheerders meer zijn?!’

‘Jouw sociaaldemocraten hebben zich anders als vrijwilligers gemeld.’

‘Niet allemaal.’ Ze fronste even haar neus, alsof ze niet echt blij was met het besluit van de sociaaldemocraten tot een politieke wapenstilstand. ‘Jij en jouw soort maken misbruik van de ellende van anderen. Uiteindelijk komen de rijken overal als winnaar uit de strijd en de armen trekken weer aan het kortste eind. Zo zit de wereld in elkaar... ook in een oorlogssituatie!’

‘Dat is zó niet waar! Adellijke soldaten leggen ook het loodje.’

Opnieuw stak ze haar kin hooghartig naar voren. ‘Misschien is het niet zo zwart-wit als ik het nu afschilder, maar in grote lijnen klopt het wel wat ik zeg. En dat wéét je.’

Konstantin wist dat als hij er verder op inging, er niets te winnen viel. Maar ze had hem tenminste weer getutoyeerd. *Dat is weer een stapje vooruit.* Ook al was het maar een klein stapje. ‘Rebecca, ik ben hier niet gekomen om over politiek te discussiëren. Ik ben hier omdat ik van je houd.’

Maar dat was een onderwerp waarop ze niet in wilde gaan. Ze liet zich dan ook niet van de wijs brengen. ‘Als je straks ten strijde trekt met je bataljon, wie loopt er dan voorop? Nou, nou? Jij ziet er niet echt uit als kanonnenvoer.’

Konstantin schudde moedeloos zijn hoofd. ‘Besef je dan niet dat ik ook kan sneuvelen?’

‘Gá dan niet!’

‘Ik moet wel, ik ben opgeroepen.’ Vol afschuw wapperde hij met de brief.

Ze zei niets meer, keek hem alleen maar aan.

‘Je wilt me toch niet wijsmaken dat het je niets kan schelen als ik straks omkom.’

‘Er is niets wat me niet kan schelen. Deze oorlog gaat me wel degelijk aan het hart. Ik wil het liefst dat er helemaal niemand sterft. Maar we zullen allemaal onze vaders en broers, echtgenoten en zoons verliezen op het slagveld. Mensen worden verminkt, gebroken, dakloos. En het maakt me niet uit aan welke kant ze staan. Ik heb nu al medelijden met ze, met állemaal.’

‘Ik kan ook geraakt worden door een kogel. Of een granaat... Rebecca! Alsjeblieft... laten we vrede sluiten!’

‘Ik heb je toch al gezegd dat ik je niets slechts toewens.’

‘Maar... wat als ik niet terugkom?’

Ze aarzelde even. ‘Dat kom ik toch nooit te weten.’

‘Waarom niet?’

Even dwaalde haar blik af, naar het bureautje in de eetkeuken. Er lag een brief op.

Konstantin hoefde niet lang na te denken. Hij kon wel raden wat voor brief dat was. ‘Heb je al een nieuwe baan gevonden dan?’